11. ויגש. יום ה׳

<u>תלמוד. איסור הכוהנים או הבכורות לגשת אל ההר; צידוק הדין ושכר השתיקה. (מס׳ זבחים קטו/ב)</u>

תניא (שמות יט 22): וְגַם הַכֹּהֲנִים הַנִּגָּשִׁים אֶל ה׳ יִתְקַדָּשׁוּ - ר׳ יהושע בן קרחה אומר: זו פרישות בכורות הפסוק מזהיר אפילו את הבכורות (שהיו הכוהנים לפני חטא העגל) שלא יסמכו על קדושתם, ויתקדשו לפני שיגשו אל ההר.

רבי אומר: זו פרישות נדב ואביהוא ״ורבי לא ניחא ליה בדרשה זו, משום דלא מצינו שהבכורים יקראו כוהנים״ (תורה תמימה). **בשלמא למאן דאמר ׳זו פרישות נדב ואביהוא׳** לא הבכורות אלא הכוהנים ממש. לפי חכמים, מעתה ואילך, הכוהנים יהיו רק בני אהרן ואילו רבי יהושע בן קרחה טוען שהבכורות ימשכו בעבודתם, **היינו דכתיב (ויקרא י 3): הוּא אֲשֶׁר דִּבֶּר ה׳ לֵאמֹר בִּקְרֹבַי אֶקָּדֵשׁ.**

אלא למאן דאמר ׳זו פרישות בכורות׳, היכא רמיזא? דכתיב (שמות כט 43): וְנֹעַדְתִּי שָׁמָּה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִקְדַּשׁ בִּכְבֹדִי, אל תקרי בִּכְבֹדִי אלא במכובדיי או בִּכְבוּדַי. באנשים המכובדים לה׳ יתקדש שמו, כשיתגלה במשכן.

דבר זה שנדב ואביהו היו קרובי ה׳, **אמר הקב״ה למשה ולא ידעו עד שמתו בני אהרן. כיון שמתו בני אהרן, אמר לו: ׳אהרן אחי! לא מתו בניך אלא להקדיש שמו של הקב״ה׳. כיון שידע אהרן שבניו ידועי מקום הן, שתק וקבל שכר, שנאמר (ויקרא י 3): וַיִּדֹּם אַהֲרֹן.**

וכן בדוד הוא אומר (תהלים לז 7): דּוֹם לַה׳ וְהִתְחוֹלֵל לוֹ וקווה אליו או התפלל אליו, **אע״פ שמפיל לך חללים חללים, את שתוק.**

וכן בשלמה הוא אומר (קהלת ג 7): עֵת לַחֲשׁוֹת וְעֵת לְדַבֵּר. פעמים ששותק ומקבל שכר על השתיקה, פעמים מדבר ומקבל שכר על הדבור. והיינו דא״ר חייא בר אבא א״ר יוחנן: מאי דכתיב (תהלים סח 36): נוֹרָא אֱלֹהִים מִמִּקְדָּשֶׁיךָ? אל תיקרי ממקדשך אלא ממקודשיך, בשעה שעושה הקב״ה דין בקדושיו, מתייירא ומתעלה ומתהלל.

<u>הלכה. רמב"ם הלכות תשובה</u>

<u>ב, ג</u>: כל המתודה בדברים ולא גמר בלבו לעזוב, הרי זה דומה לטובל ושרץ בידו, שאין הטבילה מועלת לו עד שישליך השרץ. וכן הוא אומר (משלי כו 13): וּמוֹדֶה וְעֹזֵב יְרֻחָם. וצריך לפרוט את החטא שנאמר: (שמות לב 31): אָנָּא חָטָא הָעָם הַזֶּה חֲטָאָה גְדֹלָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֱלֹהֵי זָהָב.

<u>ב, ד</u>: מדרכי התשובה: א) להיות השב צועק תמיד לפני השם בבכי ובתחנונים, ב) ועושה צדקה כפי כחו כאשר תשיג ידו, **ומתרחק הרבה מן הדבר שחטא בו ג) ומשנה שמו, כלומר: אני אחר, ואיני אותו האיש שעשה אותם המעשים, ד) ומשנה מעשיו כולן לטובה ולדרך ישרה. ה) וגולה ממקומו, שגלות מכפרת עון מפני שגורמת לו להכנע ולהיות עניו ושפל רוח.**

<u>ב, ה</u>: ושבח גדול לשב שיתודה ברבים ויודיע פשעיו להם, ומגלה עבירות שבינו לבין חבירו לאחרים כדי שיבקשו בעדו מחברו שימחל לו. **ואומר להם: 'אמנם חטאתי לפלוני ועשיתי לו כך וכך, והריני היום שב ומתנחם'. וכל המתגאה ואינו מודיע אלא מכסה פשעיו, אין תשובתו גמורה שנאמר (משלי כח 13): מְכַסֶּה פְשָׁעָיו לֹא יַצְלִיחַ[1] ...**

<u>מוסר. ספר חרדים, מצוות התלויות בארץ ישראל, פרק ד</u>

לב חושב בענייני גופו בעת תפלה או חזרת ש"ץ, גדול עונו מנשוא. ועליו נאמר (ש"א ב 30): וּבֹזַי יֵקָלּוּ. כדאיתא בזוהר שאין לך בוזה שמו גדול מזה אין ביזיון יותר גדול מזה. **שהרי לפני מלך, ואפילו לפני אחד ממשרתיו, ברעש** באימה **ורעד אדם עומד, וירא פן ילכד בדבריו, כי (משלי טז 14): חֲמַת מֶלֶךְ מַלְאֲכֵי מָוֶת. וכ"ש חמת מלך מלכי המלכים הקב"ה, שאפילו משה רבינו ע"ה היה ירא, שנאמר (דברים ט 19): כִּי יָגֹרְתִּי מִפְּנֵי הָאַף וְהַחֵמָה.**

ועוד, עונו גדול, שהרי העיד עדות שקר בעצמו, שאמר בקריאת שמע (דברים יא 13): וּלְעָבְדוֹ בְּכָל לְבַבְכֶם, שהיא עבודה שבלב התפלה. והרי לבבו פונה מעם ה' לתעתועי מחשבות הוא חושב כל מיני מחשבות זרות. **יאמר ה' עליו (ירמיה' ב 13): אֹתִי עָזְבוּ מְקוֹר מַיִם חַיִּים לַחְצֹב לָהֶם בֹּארוֹת בֹּארֹת נִשְׁבָּרִים נשברים וגו'. וכתיב (ירמיה' יב 2): קָרוֹב אַתָּה בְּפִיהֶם וְרָחוֹק מִכִּלְיוֹתֵיהֶם. וכתיב (ישעי' כט 13): בְּפִיו וּבִשְׂפָתָיו כִּבְּדוּנִי, וְלִבּוֹ רִחַק מִמֶּנִּי. וכתיב (מלאכי א 6): וְאִם אָב אֲנִי אַיֵּה כְּבוֹדִי, וְאִם אֲדֹנִים אֲנִי אַיֵּה מוֹרָאִי. שקראנו בתפלה: "אב הרחמן שמע קולנו", ובראש התפלה "ה' שפתי תפתח" לעובדו ברחימו** באהבה **כאב ובדחילו** וביראה **כאדון.**

---

[1] קָטַע רבינו את ההלכה כאן כנראה בעקבות המילה יַצְלִיחַ, אבל הרמב"ם כותב עוד: במה דברים אמורים? בעבירות שבין אדם לחבירו, אבל בעבירות שבין אדם למקום, אינו צריך לפרסם עצמו, ועזות פנים היא לו אם גילם, אלא שב לפני האל ברוך הוא, ופורט חטאיו לפניו, ומתודה עליהם לפני רבים סתם, וטובה היא לו שלא נתגלה עונו שנאמר "אשרי נשוי פשע כסוי חטאה". השגת הראב"ד: במה דברים אמורים בעבירות שבין אדם לחבירו: א"א וכן עבירות המפורסמות ומגולות אע"פ שאינן עם חבירו, שכמו שנתפרסם החטא כך צריך לפרסם התשובה ויתבייש ברבים.